

3. Торопова А.В. Музыкальная психология и психология музыкального образования: учебное пособие /А.В. Торопова. – М.: «ГРАФ-ПРЕСС», 2008. – 200 с.

Комунальний вищий навчальний заклад
«Ужгородський музичний коледж імені Д.Є.Задора»
Закарпатської обласної ради
Циклова комісія «Теорія музики»

*Теличко Віктор Федорович,
доцент,
викладач-методист,
заслужений діяч мистецтв України,
Голова Закарпатського осередку НСКУ*

МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ДЕЗИДЕРІЯ ЗАДОРА ТА ІШТВАНА МАРТОНА

В першому професійному музичному закладі Закарпаття – Ужгородському державному музичному училищі (нині - Ужгородський музичний коледж імені Д. Є. Задора) – завдяки зусиллям першого директора, композитора, піаніста, фольклориста, диригента, педагога Д. Є. Задора, окрім виконавських спеціальностей, своє втілення в реальність отримало і факультативне навчання по композиції, що з часом дало дуже хороші результати.

Першим і дуже яскравим учнем по композиції у Д. Задора був Іштван Мартон, який екстерном за 1 рік (!) закінчив УжДМУ і був прийнятий на роботу концертмейстером. Яскравий автодидакт, І. Мартон як губка всотав у себе усі поради старшого Майстра і продовжував вдосконалюватись в композиторстві.

З 1960-х рр. досвідчений Мартон починає займатись композицією зі студентами - Є. Станковичем, Й. Тадлером, К. Ендрик, А. Затіним, В. Волонтиром, В. Теличко, М. Кадар, іншими, які згодом стали професійними композиторами. Більше 20 років І. Мартон очолював обласне об'єднання самодіяльних композиторів (25 членів), регулярно консультував зрілих закарпатських музикантів Є. Шерегія, В. Калинюка, М. Мокану, В. Гайдука, М. Попенка, І. Керецмана, А. Мункачі, Ф.Туриянина, М. Чайковського, М.Керецмана, Й. Базела, П. Рака, інших.

Залученню до занять композицією допомагала і позитивна атмосфера, яку створювали такі авторитетні музиканти, як Й. Гарчар, С. Хосроева, І. Попова, В. Гайдук, тому бажаючих займатись композицією було чимало. Щорічно проводились звіти композиторів, кращі твори записувались на обласному телебаченні, чому активно сприяв музредатор К. Фаркаш, і це було потужним поштовхом для подальшої копіткої творчої роботи.

Задор і Мартон як особистості були протилежні: перший – стриманий, заглиблений, пунктуальний, другий – легкий, фонтануючий, автодидакт.

Кандидат мистецтвознавства Г. Конькова про Д. Задора пише: «...Задор завжди випадав із загального контексту: він жив ніби не паралельно з усіма, а

перпендикулярно – такої динамічно-вибухової й, водночас, зосереджено-медитативної, винятково оригінальної у своїх екстремально-непередбачуваних діях людини мені не довелося зустрічати ніколи. Небуденна, яскрава особистість, блискучий піаніст, композитор ... пречудовий педагог... Сьогодні я згадую – а, власне, якою ж була його методика? І не можу чітко відповісти. Тому що це була методика постійної імпровізації: жоден урок не схожий на інший...» [1,113]

М. Кобулей у спогадах пише: «Ці два композитори і окреслили напрямки розвитку закарпатської композиторської творчості, створили традиції в професійній музиці. Різні творчі долі, різні шляхи на етапах творчої реалізації, різні мистецькі натури, а разом з тим соратники і однодумці в найголовнішому – самовідданому служінню музиці. Легкість Мартона і серйозність Задора – дорогі набутки для молодих закарпатських композиторів» [1,109].

Проф. ЛНМАУ ім. М. Лисенка Ю. Ланюк: «...Професіоналізм, досконалість, чиста робота проявлялися у всьому: у відношенні до нотного паперу, де акуратним і каліграфічним почерком виводилися всі значки, у ідеально заструганому олівці, який зберігався у пеналі разом з ножиком та гумкою, у почищеному і розрізаному на дольки яблуку, яке, між іншим, непомітно з'їдалося під час занять...Професіоналізм, на думку професора, полягає в ідеально відпрацьованому тексті, який подається до друку. Це вияв строгого, максималістського підходу до композиторської професії...» [1,121]

Професор НМАУ ім. П. Чайковського Аза Рощина написала: « (Д.З.) запоминилася остроумним, улыбочивим собеседником, імюючим своїй второй план земного существования: музыка звучала в нем постоянно» [1,143].

Обидва композитори досконально володіли найрізноманітнішими педагогічними здібностями: організаторськими, дидактичними, перцептивними, комунікативними, сугестивними, дослідницькими, науково-пізнавальними, що дозволяло їм вільно використовувати їх в необхідній комбінації в залежності від індивідуальності студента.

Можна виявити спільні музично-педагогічні принципи, якими керувались композитори Д. Задор та І. Мартон:

- гуманізм, величезна загальна та музична ерудиція, внутрішнє духовне багатство, духовна активність;
- фундаментальні глибокі знання;
- висока культура проведення уроків, інтелігентність, привітність;
- уважне обережне ставлення до особистості студента;
- врахування індивідуальності студента і вміння розвинути найкращі сторони таланту;
- міжпредметні зв'язки, використання прикладів з суміжних видів мистецтв;
- максимальна відкритість для спілкування з студентами, використання діалогічного методу навчання;
- прекрасне володіння фортепіано, акордеоном, скрипкою, готовність не тільки пояснити, але і зіграти музичний приклад;
- опора на класичну спадщину;

-систематичне знайомство з новими досягненнями в професійному композиторстві;
- використання в процесі навчання тогочасних «новітніх технологій»: платівок, магнітофонних записів, гри в 4 руки.

В Закарпатті багато років успішно навчали і навчають композиції: в Мукачеві – директор Мукачівської хорової школи, учень І. Мартона і Д. Задора, заслужений діяч мистецтв України В. Волонтир, Ужгороді – голова ЗОНСКУ, викладач УЖДМУ ім. Д. Задора В. Теличко і викладач Ужгородської ДМШ №1 ім. П. Чайковського К. Оленич.

За останні 15 років лауреатами по композиції стали В. Янцо, К. Оленич, Р. Меденці, Т. Нікогосян, О. Новикова, Р. Сокачск, В. Цанько, К. Шапран.

У складі ЗО НСКУ сьогодні присутні три покоління композиторів, музика яких звучить на міжнародних композиторських фестивалях в Україні, Словаччині, Угорщині, Німеччині, Бельгії, Франції, Росії у виконанні національних музичних колективів та солістів, відеозаписи кращих творів закарпатських композиторів розміщені на YouTube, Avemariasongs, neomusic, azegmih, видаються в Києві, Львові, Ужгороді, Банській Бистриці, Будапешті, Брюсселі.

Можна стверджувати, що музично-педагогічні принципи викладання композиції в Закарпатті в другій половині ХХ - початку ХХІ століття продовжуються і дають свої позитивні результати.

Список літератури:

1. Кобулей М. Творчі профілі Іштвана Мартона, Дезидерія Задора та Семіраміді Хосроевої // «Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення». Вип. 1. Ужгород. «Карпати». 2005., ст. 113.

2. Кобулей М. Творчі профілі Іштвана Мартона, Дезидерія Задора та Семіраміді Хосроевої // «Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення». Вип.1. Ужгород. «Карпати». 2005., ст.109.

3. Ланюк Ю. «Він був людиною, яка жила у своєму світі» // «Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення». Вип.1. Ужгород. «Карпати». 2005., ст. 121.

4. Рощина А. «Вспоминая о нем» // «Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення». Вип.1. Ужгород. «Карпати». 2005., ст. 143.

Комунальний вищий навчальний заклад
«Ужгородський музичний коледж імені Д.Є.Задора»

Закарпатської обласної ради
Циклова комісія «Фортепіанно»

*Теличко Тетяна Юріївна,
викладач-методист,*

Заслужений працівник культури України

ФОРТЕПІАННА ТВОРЧІСТЬ КОМПОЗИТОРІВ ЗАКАРПАТТЯ

В навчальному процесі поряд зі світовою музичною класикою традиційно використовується багата спадщина українських композиторів – М.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>